

Cluj-Napoca, 30 mai 2023

Centenarul Constituției României Întregite (1923 – 2023)

Elemente de istoria constituționalismului românesc

”Constituția unui stat reprezintă actul său juridic și politic fundamental, care reglementează aspecte referitoare la forma de guvernământ, structurile și atribuțiile puterilor în stat și la drepturile fundamentale ale cetățenilor.”

Colecții de legi în perioada premodernă

În Transilvania: Tripartitum sau Opus Tripartitum - manual de drept cutumiar maghiar redactat în anul 1514 de István Werbőczy și publicat pentru prima dată la Viena în 1517, care conținea privilegiile nobilimii; **Approbatæ Constitutiones** și **Compilatæ Constitutiones** (1653-1669) sunt colecții de legi adoptate de Dieta Transilvaniei în timpul Principatului Transilvaniei, prin care au fost reglementate chestiunile legislative ale vremii.

Țara Românească: Pravila de la Govora

A fost tipărită în anul 1640 la Mănăstirea Govora (jud. Vâlcea) din ordinul domnitorului Matei Basarab și cu binecuvântarea preasfințitului Teofil- mitropolitul Ungrovlahiei.

Este cea mai veche culegere de legi tipărite în Țara Românească. Conține o serie de dispoziții de drept vechi bizantin, îmbinate cu canoanele stabilite de sinoadele bisericii.

Este prima carte, în limba română, de drept civil și de drept canonic bisericesc, prețios document al legislației vechi românești, care reflectă stările social-politice, culturale și bisericești ale vremii.

Este primul document în limba română care face trecerea de la dreptul canonic (bisericesc) la cel laic (domnesc, civil).

Conține dispoziții referitoare la dreptul civil, împreună cu dispoziții aparținând dreptului religios.

„Constituțiunea” lui Constantin Mavrocordat

Constantin Mavrocordat a domnit de mai multe ori succesiv în Moldova și Țara Românească între 1730-1769.

În 1741 a emis un hrisov domnesc, cunoscut sub numele de „Constituțiune”, în care prevedea un vast program de reforme fiscale, agrare, administrative și juridice.

A luat măsuri pentru consolidarea aparatului de stat și organizarea judiciară a țării deoarece considera că temeiul organizatoric al unui stat este administrația.

A înlăptuit, atât în Moldova, cât și în Țara Românească, o serie de reforme importante, precum: desființarea rumâniei/veciniei (țăranii își puteau răscumpăra libertatea de la stăpâni), desființarea unor dări, stabilirea birului anual în funcție de avere etc. Efectele acestor reforme : restrângerea autorității boierilor și reorganizarea clasei acestora, progres în modernizarea a societății, organizarea mai eficientă a unor instituții.

ACADEMIA ROMÂNĂ
FILIALA CLUJ-NAPOCA
INSTITUTUL DE ISTORIE
„GEORGE BARIȚIU”

Maratonul Istoriei la Academia Română 2023 *Centenarul Constituției României Întregite (1923 – 2023)*

Centrul de Studii Transilvane

Regulamentele Organice

Au fost adoptate în **1831** pentru Țara Românească și în **1832** pentru Moldova.

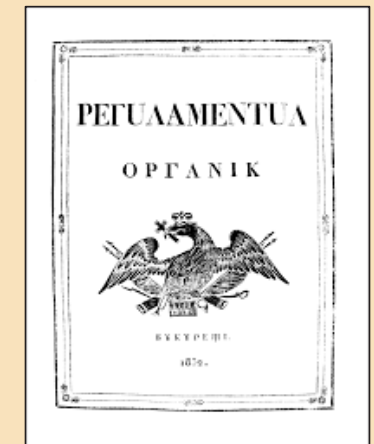
Au fost elaborate de două comisii speciale care au funcționat la București și Iași sub președinția consulului general rus Matvei Minciaki.

Au consfințit protectoratul rusesc asupra Țărilor Române.

Au pus bazele unei noi organizări interne în Moldova și Țara Românească, după încheierea regimului fanariot.

Reprezintă un moment important în evoluția constituționalismului prin introducerea principiului separării puterilor și prin limitarea prerogativelor domnitorului.

Au reglementat numeroase aspecte ale societății: organizarea pe baze noi a comunităților locale, reglementarea fondului funciar, înființarea unui sistem contabil și de pensii, reformarea sistemului judecătoresc, dezvoltarea învățământului, a sistemului medical și de asigurări sociale.

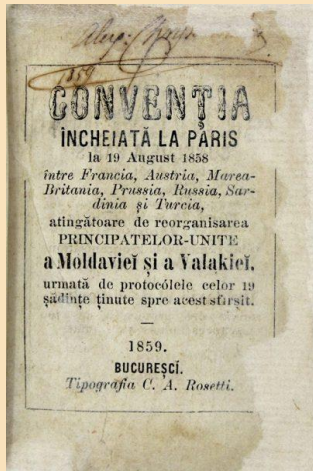
ACADEMIA ROMÂNĂ
FILIALA CLUJ-NAPOCA
INSTITUTUL DE ISTORIE
„GEORGE BARIȚIU”

Maratonul Istoriei la Academia Română 2023

Centenarul Constituției României Întregite (1923 – 2023)

Centrul de Studii Transilvane

Convenția de la Paris ("Convențiunea pentru organizarea definitivă a Principatelor Dunărene ale Moldaviei și Valahiei") 1858

A fost actul care a pus bazele unirii Principatelor Române; a fost în vigoare până în 1864.

A fost rezultatul tratatelor reprezentanților celor șapte puteri (Marea Britanie, Franța, Austria, Prusia, Rusia, Turcia, Regatul Sardiniei) privind organizarea Principatelor Române.

A însemnat recunoașterea internațională a originii comune a muntenilor și moldovenilor, a necesității unirii lor.

A stabilit ca cele două țări să se numească "Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești", fiecare cu domn pământean, desemnat pe viață, guvern și adunare legiuitoare proprie.

A înființat Comisia Centrală pentru alcătuirea legilor de interes comun pentru ambele Principate, cu sediul la Focșani.

Cele mai importante prevederi : desființarea privilegiilor și rangurilor boierești; responsabilitatea ministerială; reglementarea relațiilor dintre proprietari și țărani.

Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris (Statutul lui Alexandru Ioan Cuza) 1864

A fost un act cu caracter constituțional adoptat în anul 1864 în contextul instaurării unui regim de guvernare personal de către Al. I. Cuza ca răspuns la criza politică din Principate.

Prin Statut, Domnul și-a arogat largi prerogative legislative și executive : drept de veto, drept de inițiativă legislativă, dreptul de a numi unii membrii din Senat și Președintele Adunării.

A oferit Domnului controlul absolut al puterii politice.

Pe baza acestui Statut, Cuza a inițiat măsuri de modernizare a statului în spirit liberal : organizarea administrației, modernizarea sistemului judiciar, reforma învățământului, eliberarea de obligațiile față de boieri și împrumutarea cu pământ a țăranilor clăcași.

ACADEMIA ROMÂNĂ
FILIALA CLUJ-NAPOCA
INSTITUTUL DE ISTORIE
„GEORGE BARIȚIU”

Maratonul Istoriei la Academia Română 2023
Centenarul Constituției României Întregite (1923 – 2023)

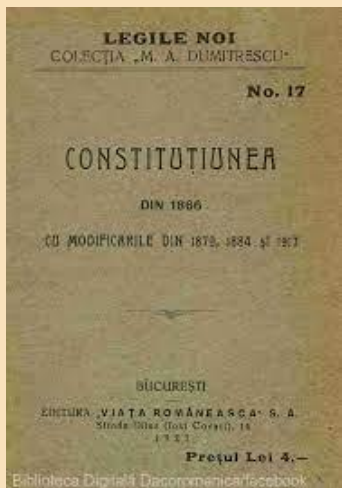

Centrul de Studii Transilvane

Constituția din 1866

Apărută din nevoia instituirii unui mediu politic care să garanteze stabilitatea guvernamentală și care să contribuie la dezvoltarea societății românești, în contextul aducerii pe tron a principelui Carol de Hohenzolern.

Ignoră faptul că țara se găsea sub suzeranitate otomană și plătea tribut ; art. 1 preciza că „Principatele Unite Române constituie un singur stat indivizibil, sub denumirea de România.”

Principii de bază – de inspirație liberală: separația puterilor în stat (legislativă, executivă, judecătorească); guvernare reprezentativă; puterile statului emanau de la națiune; responsabilitatea ministerială; forma de guvernământ era monarhia ereditară și constituțională.

Puterea legislativă era deținută de Parlament și de rege ; puterea executivă era deținută de Guvern și derege.

Drepturi cetățenești : libertatea persoanei, a întrunirilor, libertatea de asociere, libertatea conștiinței, libertatea presei, inviolabilitatea domiciliului, a proprietății, a corespondenței; învățământul primar era gratuit și obligatoriu.

<https://institutuldeistoriegeorgebaritiu.ro>

Elemente de constituționalism în spațiul românesc

<http://centruldestudiitransilvane.ro>

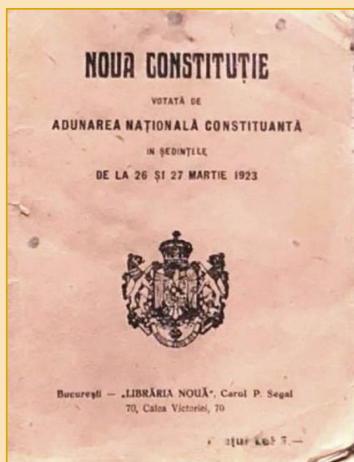
ACADEMIA ROMÂNĂ
FILIALA CLUJ-NAPOCA
INSTITUTUL DE ISTORIE
„GEORGE BARIȚIU”

Maratonul Istoriei la Academia Română 2023

Centenarul Constituției României Întregite (1923 – 2023)

Centrul de Studii Transilvane

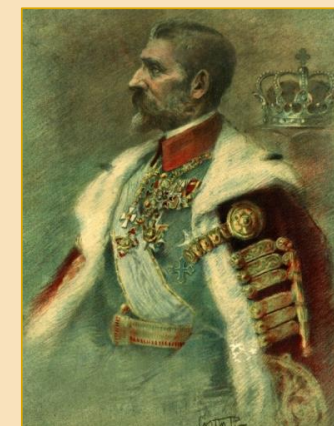
Constituția Regatului României din 29 martie 1923

Necesară în urma realizării României Mari: „sufletul nou al României întregite trebuie să fie adăpostit într-un nou așezământ de stat, al cărui boltă să fie întreținută cu măreție de coloane juridice solide și impunătoare”.

A consacrat unitatea teritoriului românesc: „Regatul României, în hotarele actuale, este un stat unitar și indivizibil”. **A stabilit pentru România Mare un cadru unitar de organizare a vieții de stat.**

A consacrat o serie de drepturi și libertăți cetățenești specifice unui stat democratic: libertatea conștiinței, a învățământului, a presei, a întrunirilor, libertatea de asociere, dreptul la muncă; dreptul la proprietate a fost garantat de stat, a stipulat introducerea votului universal (limitat prin excluderea femeilor și a altor câteva categorii socio-profesionale).

A garantat egalitatea în societate și în fața legilor fără deosebire de clasă socială, origine etnică, limbă, credințe religioase și confesiuni.

<https://institutuldeistoriegeorgebaritiu.ro>

Elemente de constituționalism în spațiul românesc

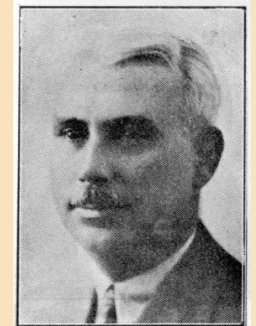
<http://centruldestudiiitransilvane.ro>

Juriști de seamă care au lucrat la elaborarea Constituției din 1923

Constantin G. Dissescu (1854-1932): judecător, profesor universitar la Facultatea de Drept București, ministru al justiției, senator și deputat, director al revistei ”Dreptul”.

Dimitrie R. Ioanițescu (1885 – 1970): doctor în Drept, profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale și ministru al muncii de mai multe ori.

Romulus Boilă (1881 –1946): doctor în drept, specialist în drept constituțional, profesor la Facultatea de Drept din Cluj, deputat, senator.

Andrei Rădulescu (1880-1959): profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, magistrat, academician.

Constituția din 1938

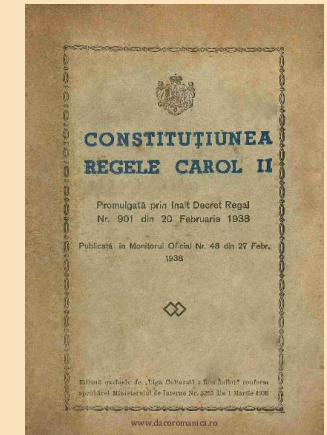
A fost elaborată în urma loviturii de stat întreprinse de regele Carol al II-lea în februarie 1938; a legiferat instituirea dictaturii regale. A fost suspendată în 1940, în urma abdicării regelui Carol al II-lea.

A eliminat regimul democratic liberal instaurat prin promulgarea constituției din 1866 și a celei din 1923.

Separarea puterilor în stat a rămas doar în formă, în condițiile în care cele două camere ale Parlamentului erau lipsite de orice putere, iar suveranul avea atât puterea executivă cât și cea legislativă.

Drepturile și libertățile democratice au fost sever limitate sau lichidate complet; a fost introdus centralismul birocratic și autoritar în administrația de stat. Constituția din '38 dă pentru prima dată drept de vot femeilor (datorită izbucnirii războiului, femeile au avut pentru prima dată ocazia să voteze la alegerile din noiembrie 1946).

Reprezintă un pas înapoi în evoluția democratică a României, cuprinzând numeroase datorii și restricții pentru cetățenii statului român.

Constituțiile comuniste din 1948, 1952, 1965

Au fost adoptate ca instrumente ale regimului comunist totalitar care a guvernat România în perioada 1948-1989.

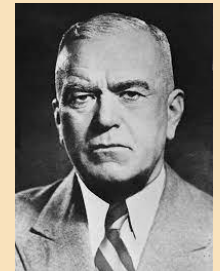
Au următoarele trăsături comune:

- Deși înscriau principiul separației puterilor în stat, în realitate NU a fost respectat;
- instituirea monopolului politic al partidului comunist ca partid unic;
- subordonarea organelor de stat către partidul unic;
- restrângerea drepturilor și libertăților cetățenești;
- controlul riguros și ierarhic al statului, sub conducerea partidului unic, asupra activităților economice și a vieții sociale și politice;
- înlocuirea economiei de piață bazată pe libera concurență cu cea planificată și centralizată, monopol de stat.

Aceste constituții au oferit cadrul juridic pentru subordonarea completă a statului, a întregii societăți unei singure forțe politice reprezentate de partidul comunist.

Constituția din 1965 a fost una extrem de democratică, între cele mai avansate la nivel european la vremea sa, la nivel teoretic însă fiindcă unele articole NU au fost respectate practic!

Constituția din 1991

Este actuala Constituție a României, adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991; a fost revizuită în anul 2003.

A fost elaborată în contextul prăbușirii regimului comunist în urma Revoluției din decembrie 1989, pentru a crea cadrul legislativ necesar instituirii unui sistem democratic pluralist de guvernământ și a drepturilor cetățenești.

Constituția stabilește regim republican de tip semiprezidențial, separarea puterilor în stat, sistemului parlamentar bicameral, drepturi și libertăți democratice.

În privința drepturilor și libertăților cetățenești, Constituția prevede libertatea individuală, de exprimare, dreptul la învățătură, dreptul de vot după vârsta de 18 ani, dreptul de a fi ales, ocrotirea proprietății, dreptul la libera circulație în țară și străinătate, libertatea de asociere și de întrunire, abolirea pedepsei cu moartea.